

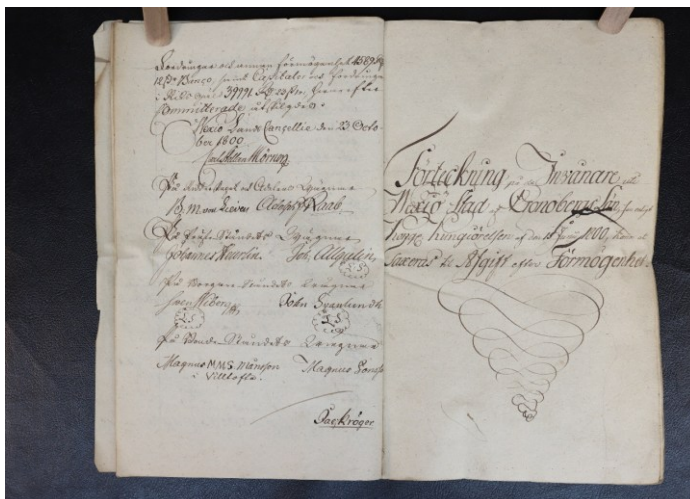
FÖRMÖGENHETERNAS GEOGRAFI

Vill du hjälpa oss tyda 200 år gamla handskrifter?

Vi söker vana handskriftsläsare till ett samverkansprojekt vid Lunds universitet.

Inom projektet *Förmögenheternas geografi* arbetar vi med ett omfattande historiskt källmaterial med uppgifter om svenska och finska hushålls förmögenheter från den så kallade Förmögenhetstaxeringen år 1800. Materialet gör det möjligt att undersöka regionala, lokala och sociala skillnader i förmögenhet men är också delvis rikt på detaljer om enskilda hushålls ekonomiska och materiella förhållanden. Materialet förklaras mer ingående på nästa sida.

Vi utvecklar en digital modell som tränas för att läsa och transkribera källmaterialet och knyta rätt hushåll till rätt förmögenhetsuppgifter. Handstilar, varierande uppställningar och olika sätt att skriva och förkorta information gör dock ibland materialet svårt att tolka också för modern teknik. Därför behöver transkriberingarna granskas och korrigeras av vana handskriftsläsare.

Vi söker dig som kan läsa äldre handskrift

Nu söker vi personer med erfarenhet av att läsa 1800-talshandskrifter som vill medverka i projektet. Vi vänder oss särskilt till dig som genom exempelvis släkt- eller hembygdsforskning har god vana vid äldre handskrifter.

Satsningen prövar en ny form av samverkan mellan historisk forskning vid Lunds universitet och erfarna handskriftsläsare. Kontrolläsningen genomförs huvudsakligen under 2027.

Vad innebär det att delta?

Som deltagare blir du en del av ett nätverk knutet till projektet. Du får transkriberingar från ett visst geografiskt område att kontrollera mot originalkällorna. Arbetet sker digitalt och kan utföras hemifrån. Du får också möjlighet att diskutera materialet med projektets forskare, få inblick i pågående forskning och ta del av projektets preliminära resultat. För arbetet utgår ett mindre arvode. Om du gör mer omfattande insatser kan annan ersättning också bli aktuell.

På sidan heirsnetwork.net/formogenheternas-geografi/ finns en kort presentation av projektet och en länk till en kort film om projektet och det aktuella källmaterialet.

INTRESSERAD?

Kontakta projektledaren, docent Martin Dackling på martin.dackling@hist.lu.se. Berätta gärna kort om din erfarenhet av att läsa äldre handskrifter. Hör av dig senast 13 november!

LUNDS UNIVERSITET

Bakgrund till projektet och materialet

I slutet av 1700-talet uppstod i Sverige ett statsfinansiellt problem då två sedeltyper existerade samtidigt: riksdaler banco som gavs ut av Riksbanken och riksdaler riksgälds som gavs ut av Riksgäldskontoret. De två sedelformerna var tänkta att ha samma värde men under 1790-talet tappade riksdaler riksgälds kraftigt i värde gentemot riksdaler banco. Samtidigt gällde båda sedelformerna som betalningsmedel, bland annat vid beskattning. Osäkerheterna ansågs skapa så stora risker för statsfinanserna att riksdagen tog beslut att lösa in riksdaler riksgälds. För att åstadkomma detta krävdes emellertid pengar. Vid riksdagen 1800 beslutades därför att ta ut en särskild förmögenhetsskatt. Skatten tog sikte på olika former av förmögenhet, bland annat så att skatten inte enbart skulle falla på fast egendom. I första hand betalades skatten av enskilda hushåll, men också olika former av kassor och näringsverksamheter ansågs ha förmögenhet och beskattades därför.

Förmögenhetsskatten 1800 är inte den första i sitt slag: Älvsborgs lösen 1571 kan ses som en tidig föregångare, och Karl XII:s förmögenhetsskatt på 1710-talet är delvis liknande men är inte fullständigt bevarad. Den moderna förmögenhetsbeskattningen är dock betydligt senare, det är först från att den införs 1911 som vi har tillgång till förmögenhetsuppgifter av modernt slag. Det gör 1800 års förmögenhetsbeskattning till ett unikt källmaterial, som än så länge enbart i begränsad omfattning använts inom vetenskaplig forskning. När det gäller förmögenheter och olika mått av ojämlikheter har forskningen främst förlitat sig på tvärsnitt av bouppteckningar, det vill säga förmögenhetsuppgifter efter döda personer under vissa perioder eller år. Vårt pågående projekt har därför förutsättningar för att ge en unik bild av förmögenhetsfördelningen och den ekonomiska (o)jämlikheten i Sverige vid sekelskiftet 1900 baserad på den då levande befolkningen.

Arbetet med förmögenhetsbeskattningen genomfördes lokalt av särskilda beskattningskommittéer i två steg. Först gjordes en uppskattning av hushållens förmögenheter: socken för socken, stad för stad förtecknades förmögenheterna i så kallade uppskattningslängder. Baserat på dessa – som tillsammans antyder att den nationella förmögenheten var runt 175 miljoner riksdaler banco – bestämdes därefter en skattesats om 2,5 procent. Avsikten var att ta ut denna i två omgångar om 1,25 procent. Efter den första inbetalningen, som gav 2,2 miljoner riksdaler banco till statskassan, beslöts dock att efterskänka den andra omgången.

Inom projektet *Förmögenheternas geografi* samlar vi in uppskattningslängderna för både Sverige och Finland. Därefter tränar vi en automatiserad handskriftsläsningssmodell för att transkribera detta material och skapa en databas på hushållsnivå över hushållens förmögenheter. Eftersom materialet är relativt standardiserat har vi gott hopp om att detta ska fungera, trots att uppskattningslängderna är ett exempel på en typ av register- eller tabellformat (i likhet med exempelvis mantalslängder) som modern digital transkribering tidigare haft svårigheter att hantera. Vi kommer dock behöva kontrollera och korrigera en del av vad handskriftsläsningssmodellen läser för att databasen ska få tillräcklig tillförlitlighet. Det är för detta vi söker erfarna handskriftsläsare.

Källmaterialet innehåller olika uppgifter för land och stad. För landsbygden är det viktigaste fast egendom, men vi får också veta fordringar, skulder och silverinnehav. För städerna varierar detaljnivån – vissa städer har väsentligen samma uppgifter som landsbygdssocknarna, medan andra innehåller detaljerade uppgifter om hushållens stadsodlingar samt skicket och storleken på hus och byggnader. Det gör materialet givande också för släkt- och hembygdsforskare.

Projektet *Förmögenheternas geografi* finansieras genom ett anslag från Handelsbankernas forskningsstiftelser (P25-0037).